

УДК 342.9:37.014.5(477)

DOI <https://doi.org/10.32782/pdu.2022.4.53>

Ю. А. Миронець

аспірант
Національної академії внутрішніх справ

СИСТЕМА СУБ'ЄКТІВ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ

У статті визначено систему суб'єктів інформаційно-комунікаційного забезпечення освітнього процесу в Україні. За ступенем впливу систему суб'єктів інформаційно-комунікаційного забезпечення освітнього процесу в Україні поділено на: 1) суб'єктів національного рівня (Кабінет Міністрів України, Міністерство освіти і науки України, Державна служба якості освіти України, Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти); 2) суб'єктів регіонального рівня (державні органи, до сфери управління яких належать заклади освіти); 3) суб'єктів локального рівня (учасники освітнього процесу, заклади освіти, органи місцевого самоврядування); 4) додаткових суб'єктів (громадські організації, міжнародні інституції, приватні суб'єкти (інвестори), інші органи державної влади, які виконують окремі функції у освітньому процесі). Розкрито роль Міністерства освіти і науки України як суб'єкта управління інформаційно-комунікаційного забезпечення освітнього процесу в Україні, що є мультикомплексною та визначається в наступних аспектах: 1) формування та реалізація відповідної державної політики, яка спрямована на забезпечення цифрового розвитку освітнього процесу; 2) внутрішнє управління та координація суб'єктів управління освітою, учасників освітнього процесу, інших суб'єктів в напрямку забезпечення цифрового розвитку освітнього процесу; 3) створення та розвиток інформаційно-комунікаційної інфраструктури в освітніх закладах (забезпечення закладів освіти доступом до високошвидкісного Інтернету, оснащення комп'ютерним обладнанням та програмним забезпеченням, розвиток систем електронного документообігу, створення та підтримка освітніх платформ та порталів тощо); 4) підготовка професійних освітніх кадрів, які володіють вміннями та навичками інформаційно-комунікаційних технологій; 5) науково-методичне забезпечення цифрового розвитку освітнього процесу; 6) співробітництво (в тому числі, міжнародне), та залучення інвестицій в напрямку інформаційно-комунікаційного забезпечення освітнього процесу в Україні.

Ключові слова: державна інформаційна політика, інформаційне забезпечення, інформаційне суспільство, інформація, координація, механізм, освіта, процедури, суб'єкти, технології.

Актуальність теми. Сучасні інформаційні технології надають безліч нових можливостей у сфері освіти, такі як онлайн-навчання, використання віртуальної реальності та штучного інтелекту. З однієї сторони, це значно покращує освітній процес, а з іншої – зумовлює виникнення ризиків та прогалин в загальному управлінні освітою. Для збалансування цього процесу, необхідно детально сформулювати та активізувати ефективну діяльність відповідних суб'єктів. Відповідне дослідження системи суб'єктів, зокрема, у сфері інформаційно-комуніка-

ційного забезпечення освітнього процесу в Україні, є критичним для розуміння та вдосконалення сучасної освітньої парадигми, забезпечення якості навчання та підготовки майбутніх поколінь до викликів XXI століття.

Огляд останніх досліджень. На проблематику інформаційно-комунікаційного забезпечення освітнього процесу в Україні звертали увагу провідні вчені у галузі адміністративного та інформаційного права: І. В. Арістова, О. М. Бандурка, К. І. Беляков, О. В. Джафарова, О. Ю. Дрозд, Т. О. Коломонець, В. К. Колпаков, А. Т. Комзюк, В. І. Олефір, І. В. Панова, С. О. Шатрава та інші.

Віддаючи належне досягненням науковців, сьогодні існує потреба нового підходу до формування теоретичного підґрунтя та практичної реалізації оновленої моделі інформаційно-комунікаційного забезпечення освітнього процесу в Україні з позицій адміністративного та інформаційного права.

Однак, діючі проблеми оптимізації використання ресурсів та надання якісних послуг на місцевому рівні в Україні підкреслюють актуальність наукових досліджень у сфері діяльності об'єднаних територіальних громад.

Мета статті полягає в тому, щоб на основі комплексного аналізу теорії адміністративного та інформаційного права, систематизації нормативно-правових актів, та визначення практичної діяльності суб'єктів освітнього процесу, розкрити систему суб'єктів інформаційно-комунікаційного забезпечення освітнього процесу в Україні.

Виклад основних положень. Згідно Закону України «Про освіту» від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII, до органів управління у сфері освіти належать: Кабінет Міністрів України; центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки; центральний орган виконавчої влади із забезпечення якості освіти; постійно діючий колегіальний орган у сфері забезпечення якості вищої освіти; державні органи, яким підпорядковані заклади освіти; Верховна Рада Автономної Республіки Крим; Рада міністрів Автономної Республіки Крим; органи місцевого самоврядування [1].

Очолює систему органів управління освітою в Україні Кабінет Міністрів України. Кабінет Міністрів України стратегічно забезпечує розвиток інфраструктури для інформаційно-комунікаційного забезпечення освітнього процесу, а також координує діяльність суб'єктів управління освітою.

Основним суб'єктом управління освітою в Україні є центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки, яким виступає Міністерство освіти і науки України (далі – МОН). МОН є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України. МОН є головним орга-

ном у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах освіти і науки, наукової, науково-технічної діяльності, інноваційної діяльності в зазначених сферах, трансферу (передачі) технологій, а також забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері здійснення державного нагляду (контролю) за діяльністю закладів освіти, підприємств, установ та організацій, які надають послуги у сфері освіти або провадять іншу діяльність, пов'язану з наданням таких послуг, незалежно від їх підпорядкування і форми власності. МОН у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, указами Президента України і постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства. Основними завданнями МОН є: 1) забезпечення формування та реалізація державної політики у сферах освіти і науки, наукової, науково-технічної діяльності та інноваційної діяльності в зазначених сферах, трансферу (передачі) технологій; 2) забезпечення формування та реалізації державної політики у сфері здійснення державного нагляду (контролю) за діяльністю закладів освіти, підприємств, установ та організацій, які надають послуги у сфері освіти або провадять іншу діяльність [2].

Відповідно, роль Міністерства освіти і науки України як суб'єкта управління інформаційно-комунікаційного забезпечення освітнього процесу в Україні є мультикомплексною та визначається в наступних аспектах:

1) формування та реалізація відповідної державної політики, яка спрямована на забезпечення цифрового розвитку освітнього процесу;

2) внутрішнє управління та координація суб'єктів управління освітою, учасників освітнього процесу, інших суб'єктів в напрямку забезпечення цифрового розвитку освітнього процесу;

3) створення та розвиток інформаційно-комунікаційної інфраструктури в освітніх закладах (забезпечення закладів освіти доступом до високошвидкіс-

ного Інтернету, оснащення комп'ютерним обладнанням та програмним забезпеченням, розвиток систем електронного документообігу, створення та підтримка освітніх платформ та порталів тощо);

4) підготовка професійних освітніх кадрів, які володіють вміннями та навичками інформаційно-комунікаційних технологій;

5) науково-методичне забезпечення цифрового розвитку освітнього процесу;

6) співробітництво (в тому числі, міжнародне), та залучення інвестицій в напрямку інформаційно-комунікаційного забезпечення освітнього процесу в Україні.

Важливу роль відіграє в цій сфері відіграє і центральний орган виконавчої влади із забезпечення якості освіти. Згідно законодавства, центральним органом виконавчої влади із забезпечення якості освіти є Державна служба якості освіти України (далі - Служба), діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра освіти і науки та який реалізує державну політику у сфері освіти, зокрема з питань забезпечення якості освіти, забезпечення якості освітньої діяльності, здійснення державного нагляду (контролю) за закладами освіти щодо дотримання ними законодавства. Основними завданнями Служби є: 1) реалізація державної політики у сфері освіти, зокрема з питань забезпечення якості освіти, забезпечення якості освітньої діяльності, здійснення державного нагляду (контролю) за закладами освіти щодо дотримання ними законодавства, у межах повноважень, передбачених законом; 2) внесення на розгляд Міністра освіти і науки пропозицій щодо забезпечення формування державної політики у сфері освіти з питань, що належать до компетенції Служби [3].

Отже, Державна служба якості освіти України як суб'єкт управління інформаційно-комунікаційним забезпеченням освітнього процесу, відіграє ключову роль у забезпеченні якості та доступності освіти в країні. Її функції включають: – координацію розвитку інформаційно-комунікаційних систем у сфері освіти (впровадження новітніх технологій для підвищення якості освіти, забезпечення доступності навчаль-

них матеріалів через цифрові платформи тощо); надання інформаційної підтримки учасникам освітнього процесу; моніторинг якості освіти для більш ефективного впровадження інформаційно-комунікативних технологій в освітній процес.

Більш спеціалізовано, а саме в площині вищої освіти, здійснює функції управління постійно діючий колегіальний орган у сфері забезпечення якості вищої освіти. Згідно законодавства, Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти (далі - Національне агентство) є постійно діючим колегіальним органом. Згідно Статуту, Національне агентство: 1) розробляє положення про акредитацію освітніх програм, положення про інституційну акредитацію закладів вищої освіти, положення про акредитацію незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти, положення про Апеляційну палату, а також зміни до них і подає їх для затвердження до МОН; 2) аналізує якість освітньої діяльності закладів вищої освіти; 3) проводить інституційну акредитацію; 4) формує галузеві експертні ради, до складу яких входять від дев'яти до п'ятнадцяти членів, на строк не більше ніж три роки з числа осіб, які мають науковий ступінь у відповідній галузі знань або досвід фахової роботи в галузі не менше п'яти років, крім представників органів студентського самоврядування; 5) погоджує розроблені МОН стандарти вищої освіти; 6) здійснює постакредитаційний моніторинг; 7) проводить акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти; 8) здійснює інші повноваження, передбачені законом [4].

Також систему органів управління освітою складають державні органи, до сфери управління яких належать заклади освіти, які згідно законодавства: беруть участь у реалізації освітньої політики; беруть участь у розробленні умов прийому до закладів професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти; розподіляють державне фінансування та стипендійний фонд закладів освіти, що перебувають у сфері їх управління; здійснюють аналіз, моніторинг якості освітньої діяльності закладів освіти, що перебувають у сфері їх управління; беруть участь

у формуванні стандартів освіти; сприяють розробленню плану заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькування) в закладах освіти; за дорученням і в межах, встановлених Кабінетом Міністрів України, здійснюють повноваження засновника щодо державних закладів освіти, що перебувають у їхньому підпорядкуванні; здійснюють інші повноваження, передбачені законами України [1].

Окремі повноваження у сфері освіти мають органи місцевого самоврядування. Зокрема, районні, міські ради: відповідають за реалізацію державної політики у сфері освіти та забезпечення якості освіти на відповідній території, забезпечення доступності дошкільної, загальної середньої освіти, позашкільної освіти; планують та забезпечують розвиток мережі закладів дошкільної, загальної середньої освіти, позашкільної освіти; заснують заклади освіти, а також реорганізують, перефільовують (змінюють тип) та ліквідовують їх з урахуванням спеціальних законів; закріплюють закладами, що забезпечують здобуття початкової та базової середньої освіти, територію обслуговування (крім випадків, встановлених спеціальними законами); забезпечують доступність дошкільної та середньої освіти для всіх громадян, які проживають на відповідній території, та вживають заходів для забезпечення потреби у дошкільній та позашкільній освіті; оприлюднюють офіційну звітність про всі отримані та використані кошти, а також перелік і вартість товарів, робіт, послуг, спрямованих на потреби кожного із заснованих ними закладів освіти, та інші видатки у сфері освіти; забезпечують рівні умови розвитку закладів освіти всіх форм власності; сприяють розробці плану заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькування) в закладах освіти; здійснюють інші повноваження у сфері освіти, передбачені законом [1]. В свою чергу, сільські, селищні ради: відповідають за реалізацію державної політики у сфері освіти та забезпечення якості освіти на відповідній території, забезпечення доступності дошкільної та повної загальної середньої освіти; заснують заклади освіти, а також реорганізують, пере-

фільовують (змінюють тип) та ліквідовують їх з урахуванням спеціальних законів; оприлюднюють офіційну звітність про всі отримані та використані кошти, а також перелік і вартість товарів, робіт, послуг, спрямованих на потреби кожного із заснованих ними закладів освіти, та інші видатки у сфері освіти; здійснюють інші повноваження у сфері освіти, передбачені законом [1].

Загалом, умовно систему суб'єктів інформаційно-комунікаційного забезпечення освітнього процесу в Україні за ступенем впливу можна поділити на наступні:

1. Суб'єкти національного рівня (Кабінет Міністрів України, Міністерство освіти і науки України, Державна служба якості освіти України, Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти).

2. Суб'єкти регіонального рівня (державні органи, до сфери управління яких належать заклади освіти).

3. Суб'єкти локального рівня (учасники освітнього процесу, заклади освіти, органи місцевого самоврядування).

4. Додаткові суб'єкти (громадські організації, міжнародні інституції, приватні суб'єкти (інвестори), інші органи державної влади, які виконують окремі функції у освітньому процесі).

Список використаної літератури:

1. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII. Відомості Верховної Ради. 2017. № 38-39. Ст. 380.
2. Про затвердження Положення про Міністерство освіти і науки України: Постанова Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 р. № 630. Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. 2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/630-2014-p#Text>
3. Деякі питання Державної служби якості освіти України: Постанова Кабінету Міністрів України від 14 березня 2018 р. № 168. Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. 2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2018-p#Text>
4. Про утворення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 15 квітня 2015 р. № 244. Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. 2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/244-2015-p#Text>

Myronets Yu. A. The system of subjects of information and communication support of the educational process in Ukraine

The article defines the system of subjects of information and communication support of the educational process in Ukraine. According to the degree of influence, the system of subjects of information and communication support of the educational process in Ukraine is divided into: 1) subjects of the national level (the Cabinet of Ministers of Ukraine, the Ministry of Education and Science of Ukraine, the State Service for the Quality of Education of Ukraine, the National Agency for Quality Assurance of Higher Education) ; 2) subjects of the regional level (state bodies whose sphere of management includes educational institutions); 3) local level entities (participants in the educational process, educational institutions, local self-government bodies); 4) additional entities (public organizations, international institutions, private entities (investors), other state authorities that perform separate functions in the educational process). The role of the Ministry of Education and Science of Ukraine as a subject of management of information and communication support of the educational process in Ukraine is revealed, which is multi-complex and is defined in the following aspects: 1) formation and implementation of the appropriate state policy aimed at ensuring the digital development of the educational process; 2) internal management and coordination of education management subjects, participants in the educational process, other subjects in the direction of ensuring the digital development of the educational process; 3) creation and development of information and communication infrastructure in educational institutions (providing educational institutions with access to high-speed Internet, equipping them with computer equipment and software, developing electronic document management systems, creating and supporting educational platforms and portals, etc.); 4) training of professional educational personnel who possess the skills and knowledge of information and communication technologies; 5) scientific and methodological support for the digital development of the educational process; 6) cooperation (including international) and attraction of investments in the direction of information and communication support of the educational process in Ukraine.

Key words: state information policy, information provision, information society, information, coordination, mechanism, education, procedures, subjects, technologies.